

*Skraidančios padebesiais
Mintys – dar ne išmintis.
Dienos pralekia su vėju;
Bevaikydamas svajonę
Dabarties gali netekti.
Man atrodo, tokio galo
Juodamintis ar beprotis
Ir sulaukia.*

EURIPIDAS, *BAKCHANTĖS**

*Dukrele, ne tas pat – gyventi ar numirt:
ten nieko nebėra, o čia yra vilčių.*

EURIPIDAS, *TROJIEČĖS***

* Vertė Sigitas Narbutas. (Čia ir toliau – vert. past.)

** Vertė Henrikas Zabulis.

Sirakūzai

412 M. PR. KR.

1.

TAIGI GELONAS MAN IR SAKO:

– Lipam žemyn, pamaitinsim atėniečius. Oras kaip tik atėniečiams maitinti.

Gelonas sako tiesą. Nes saulė danguje pliskina visa balta ir maža kaip nykštis, o eidamas jauti, kaip nuo akmenų svyla paidai. Net driežai slepiasi ir kysčioja galvas iš po uolų ar medžių tarsį sakydami: „Eina šikt, Apolonai, ar tu juokauji?“ Taip ir matau, kaip atėniečiai, susigrūdę, prie gomurio prikepusiais liežuviais, dusdami, šaudo akimis menkausio šešėlio.

– Gelonai, kalbi gryną tiesą.

Gelonas linkteli. Išsiruošiam su šešiais odmaišiais – keturiais vandens ir dviem vyno, puodyne alyvuogių ir dviem galvom mamikės kvapiojo sūrio. Ai, graži ta mūsų sala, ir kartais pagalvoju, kad dabar, kai dirbtuvę uždarė, turėsiu progą viską perkratyti. Gal tiesiog mausiu iš Sirakūzų, susirasiu kokią viečikę prie jūros, kur jau nebus tamsių kambarių, molio ir raudonų rankų, tiktai dangus ir jūra, o kai persimetęs žūklės laimikį per petį pareisiu namo, manęs lauks ji – kad ir kas tokia būtų – ir pasitikdama nusijuoks. Tą juoką girdžiu net dabar, ir jis man atrodo švelniausias ir subtiliausias dalykas.

– Žinai, Gelonai, šiandien man kažko žiauriai faina!

Gelonas į mane dirsteli. Gražus, akys kaip jūros sekluma, nušviesta saulės. Ne šūdo rudumo kaip mano. Prasižioja kažką sakyti, bet nepasako. Jis, Gelonas, dažnai prislėgtas – pasaulį regi lyg pro rūką, be jokių prošvaisčių. Minam toliau. Nors atėniečiai sutriuškinti, jų laivai virtę malkomis, o nepalaidotus mirusiųosius graužia mūsų šunys, juos vis viena saugo hoplitai*. Dėl viso pikto. Dioklis vos prieš porą dienų skėlė kalbą, kaip su tais atėniečiais niekada nežinosi; neva bet kada gali atvykti naujų būrių. Gal jo tiesa. Dauguma spartiečių išvyko. Sako, traukia į pačius Atėnus pasirošę apgulti ir užkurti tikrą pirtį. Užbaigti šį karą. Bet dar keletas likę. Išsiilgę namų, tuščia vieta. Tiesą sakant, keturi kaip tik eina priešais, raudoni apsiaustai velkasi jiems iš paskos lyg žaizdos.

– Gerą rytą!

Jie atsigręžia. Saliutuoja tik vienas. Arogantiški tie spartiečiai, bet man gera nuotaika.

– Mirtis Atėnams!

Dabar jau du saliutuoja, bet visai be dvasios. Atrodo pavargę ir rūškani kaip Gelonas.

– Sakau, Periklis gaidys!

– Periklis negyvas, Lampai.

– Tai aišku, Gelonai, pats žinau. Todėl ir sakau, Periklis – negyvas gaidys!

Šį kartą du spartiečiai nusijuokia ir visi keturi saliutuoja. Ech, koks aš šiandien laimingas. Negaliu to paaiškinti, tiesiog taip jaučiuosi. Tokie jausmai patys geriausi. Tie, kurių negali paaiškinti, o mes dar net nepamaitinome atėniečių.

* Senovės graikų sunkieji pėstininkai.

– Kuris karjeras šiandien, Gelonai?

Kelias šakojasi, turime apsispręsti. Gelonas dvejoja.

– Laurėjo? – galiausiai sako.

– Laurėjo?

– Jo, manau.

– Laurėjo!

Pasukam į kairę. Laurėju šiomis dienomis vadinamas pagrindinis karjeras. Kažkam pasirodė šmaikštu jį praminti sidabro kasyklos Atikoje – tos pačios, iš kurios atėniečiai apsirūpino lėšomis šiam žygiui, – vardu. Taip ir prilipo. Tai milžiniška dauba, apsupta balkšvų kalkakmenio uolų, tokių aukštų, kad tvoros tereikėjo vos poroje vietų. Vienoje tvorų įtaisyti vartai, o prie jų du sargybiniai padrėbę šiknas lošia kauliukais. Gelonas paduoda vynmaišį, tie mosteli praeiti. Takas žemyn – vingiuotas peilis kulkšnimis. Rangosi lyg ruda piktoji, kaip sako Gelonas, mūzai aplankius. Atėniečius užuodžiam dar jų nepamatę. Per tako vingius viso vaizdo nematyti, bet kvapas sunkiai pakeliamas: tirštas puvinio tvaikas kybo ore lyg rūkas. Akimirką turiu stabtelėti – akys pritvinsta ašarų.

– Dvokia labiau nei paprastai.

– Tai nuo kaitros.

– Jo.

Užsiimu nosį ir einam toliau. Jų mažiau nei paskutinį kartą. Tokiais tempais iki žiemos neliks nė vieno. Prisimenu vakarą, kai jie pasidavė. Debatai truko valandų valandas. Dioklis žingsniavo pirmyn ir atgal šaukdamas: „Kur sukišime septynis tūkstančius tų šunsnukių?“ Tyla. Tai jis klausia dar kartą. Šį kartą tas šiknius Hermokratas suveblena kažką apie sutartį. Kurgi ne, sutartį, šūdžiau tu, pagalvoju, ir tada Dioklis tai

ištaria. Ne tais pačiais žodžiais, bet tą patį. Sako, „Ar galima sudaryti sutartį su lavonu?“ Prapliumpa juokas, į šonus krai-pomi smiliai, o Hermokratas atsisėda ir užčiaupia srėbtuvę. Dioklis tuo tarpu visą laiką žingsniuoja pirmyn ir atgal klaus-damas: ką darysim? Tyla. Tik dabar ji net spengia. Lyg tuoj pratrūktų. Staiga jis sustoja kaip įbestas ir taria, esą kai ką su-galvojo. Kai ką nauja ir nematyta. Kai ką, kas parodys visai li-kusiai Graikijai, kad su mumis ne juokai. Kad mes – Sirakūzai ir mūsų nieks nepaims. Ar mes norim apie tai išgirsti? „Norim, Diokli!“ Bet jis purto galvą. Tiesą sakant, to jau per daug. Per keista. Reikėtų kam nors dar pasisakyti. Bet tam jau seniai per vėlu. Nes mes – Sirakūzai ir mūsų nieks nepaims, ir mes jam pritariame. Tad jis palinksta į priekį ir sušnabžda. Be garso. Tik lūpomis. „Negirdim, Diokli!“ Ir jis ištaria. Dar tylokai, bet taip, kad girdėtume: „Uždarykit juos į karjerus.“ Tada surinka: „Į karjerus!“ Ir netrukus kone visi Sirakūzai virpa nuo to vieno žodžio – karjerai.

Jo, tai va taip ir padarėme.

Iš tolo jie atrodo kaip raudonosios skruzdės, būriais ropojan-čios ant uolų, nors tie atėniečiai vargiai ropoja. Jie tik guli, gūžo arba šliaužia ieškodami nors krislo šešėlio. Bet jei atvirai, mano akys ne per geriausios, ir labai tikėtina, kad kai kurie iš tų visiškai nejudančių tikrai negyvi.

– Gerą rytą!

Keli pakelia akis, bet į mano pasveikinimą neatsako nė vie-nas. Dabar, bėgant laikui, mieste atsiranda manančių, kad būsim padarę klaidą. Kad laikyti juos šiose daubose per žiau-ru, tai peržengia karo principus. Sako, verčiau juos nužudyti,

paversti vergais ar išsiųsti namo, bet ai – man daubos patinka. Jos primena, kad viskas neišvengiamai keičiasi. Pamenu atėniečius prieš metus: šarvai tviska lyg jūros bangos mėnesienoje, nuo karo šūkių naktimis nesumerki akių, kaukia šunys, o laivai – šimtai laivų – skrodžia vandenį aplink mūsų salą lyg didžiuliai rykliai, užuodžiantys grobį. Daubos liudija, kad niekas nėra amžina. Taip sako Dioklis. Jos mums byloja, kad šlovė ir valdžia tėra šešėliai ant sienos. Ai, ir man patinka jų kvapas. Suka nosį, bet gerąja prasme. Atsiduoda pergale ir kažkuo daugiau. Jį užuodęs tai pajunta kiekvienas sirakūzėnas. Net vergai. Tūringas ar vargšas, laisvas ar ne: užtenka, kad nosį pasiektų tų daubų kvapas, ir tavo gyvenimas susyk prisipildo kažki kokios ligos tol nebūtos pilnatvės, antklodės atrodo šiltesnės, maistas gardesnis. Jautiesi esąs teisingame kelyje – ar bent jau geresniame nei tie atėniečiai.

– Gerą rytą!

Vienas niekšelis pamato mano vėzdą ir iškelia rankas. Pasiipila srautas žodžių, bet daugumos nesuprantu, nes jis vos girdimai švokščia, pagaunu tik „Dzeusas“, „prašau“ ir „vaikai“.

– Nedrebėkit, – sakau. – Atėjom ne bausti, nors jūs, Atėnų šunys, to nusipelnėt. Mes su Gelonu gailėstingi. Atėjom...

– Užsičiaupk.

– Ko, Gelonai? Juk tiesą sakau.

– Tiesiog patylėk.

Prunkšteliu.

– Ai, matau, kad tau vėl užėjo.

Jis jau klūpi prie to niekšelio ir girdo vandeniu.

– Žinai ką nors iš Euripido? – klausia Gelonas.

Vyras žinda odmaišį lyg Afroditės spenį, dalis vandens varva

per barzdą. Jo oda rausva. Iš tikro rausva. Beveik visi jie rausvi, nors kai kurie net raudoni.

– Euripido, žmogau, ar ką nors iš jo moki?

Vyras linkteli ir vėl trukteli iš odmaišio. Dabar ir kiti atėniečiai ima slinktis artyn. Žvangindami grandinėm ant kojų. Jų daugiau, nei maniau, nors vis tiek mažiau nei anąkart.

– Vandens ir sūrio, – sako Gelonas, – kiekvienam, kas prisimena Euripido eilučių ir gali mintinai padeklamuoti! O jeigu jos iš „Medėjos“ arba „Telefo“, gausit ir alyvuogių.

– O už Sofoklį? – paklausia susitraukusi bedantė žmogysta. – „Oidipą karalių“?

– Velnio Sofoklį! Ar Gelonas minėjo Sofoklį? Tu...

– Užsičiaupk.

– Ai, Gelonai. Aš tik sakau.

Gelonas išaiškina sąlygas.

– Ne Sofoklio, ne Aischilo ir ne kokio kito Atėnų poeto. Galite juos deklamuoti, jei širdis geidžia, bet vanduo ir sūris tik už Euripidą. Taigi, gerasis žmogau. Ką moki?

Vyras, kuris gėrė, atsikrenkščia ir mėgina išsitiesti. Liūdnas vaizdas. Kiek bando, tiek nepavyksta. Kaklas linksta, galva svyruoja į šonus lyg vos besilaikąs vaisius, siūbuojamas švelnaus vėjo.

Sako:

– „Ė, bet mes turim suprasti, karaliau Prijamai...“

Ir nutyla.

– Tai viskas?

– Dovanok, mokėjau daugiau, bet dabar, regis, tuščia. Galva pakriko, matai, pamirštu veidus, nepamenu savo... Prisiekiu, mokėjau daugiau.

Vyras panarina veidą į delnus. Gelonas patapšnoja jam per petį ir duoda paskutinį gurkšnį vandens. Man rodos, atėnietis verkia, bet vis tiek užsiverčia odmaišį. Vanduo teka ir į jį, ir iš jo.

– Ar kas nors moka geriau? Sauja alyvuogių už porą „Medėjos“ eilučių!

Gelonas pametęs galvą dėl Euripido. Iš esmės dėl to čia ir ateina. Ko gero, būtų beveik džiaugęsis atėniečių pergale, jei tai būtų reiškę, jog pas mus būtų atvykęs Euripidas ir pastatęs vieną kitą vaidinimą. Kartą jis išleido mėnesio atlygį sumokėti senam aktoriui, kad ateitų į mūsų dirbtuvę ir padeklamuotų ištraukų, kol žiesime puodus. Prievaizdas tarė, kad tai mažina darbingumą, ir aktorių išmetė. Bet Gelonas nepasidavė. Įkalbino aktorių šaukte deklamuoti eiles iš kitapus gatvės. Poezijos nuotrupos girdėjosi per krosnies užesį, ir nors tą savaitę puodų padirbom mažiau, jie buvo keistesni, nuostabesni. Visa tai vyko prieš karą, aktorius jau miręs, dirbtuvė uždaryta. Pasiziūriu į Geloną. Žydros akys plačios ir nerimastingos. Iškėlęs virš galvos luitą sūrio. Šūkaloja apie alyvuoges. Gelonas tiesiog pakvaišęs. Euripidas čia niekuo dėtas.

Siūlosi daugelis, bet kai prieina prie reikalo, dauguma mikčioja, stena, skundžiasi sopančia galva ir troškuliu arba tiesiog susmunka ant žemės, ir mes kaskart išpešame vos po eilutę. Arba dvi, jei pasiseka. Vienas gudruolis ima vaidinti sceną, kaip Achilas vilioja Medėją, ir net man aišku, kad čia visiškas mėšlas. Medėja buvo gerokai prieš Achilą. Ir susimetusi su Jasonu.

– „Bet tai niekada nebus greitakojis Achilas! Ak, Helade, mano tėvas to niekad neleis. Achilai, ką gali...“

Gelonas kilsteli vėzdą, ir apgavikas spūdina šalin. Jo vieton stoja kitas. Šis bent jau pamini Jasoną, bet šią dalį Gelonas jau žino. Vis dėlto už pastangas jis gauna porą alyvuogių.

Taip ir slenka diena. Saulė pampsta, labiau primena trynį, ir kaitra jau nebe tokia nuožmi. Žydrynė dažosi rausvai ir raudonai. Palieku Geloną tęsti darbo, o pats einu pasivaikščioti po daubą. Oficialiai ieškau aktorių. Gelonas žengė drąsų žingsnį ir pažadėjo grįžti čia su maišu grūdų, jei rastųsi penki atėniečiai, gebantys suvaidinti sceną iš „Medėjos“. Bet jis nori tikro vaidinimo. Ta prasme, kaip spektaklyje. Jam pasiseks, jei ras nors vieną. Tie niekšeliai tiesiog laukia mirties. Įsivaizduoju, kad baisiausios Hado vietos atrodo kažkaip panašiai. Plaukuoti skeletai su trupučiu odos. Be plaukų, šiek tiek įvairovės matyti nebent akyse. Blausiuose brangakmeniuose, nuskaidrintuose mirties akivaizdos. Į mane dirščioja daugybė rudų ir mėlynų akių. Pagrindinio vaidmens atlikėjo dar neradau, bet ieškau.

Šiaip, žiūrėdamas į tuos atėniečius, imi manyti matąs, kaip su kiekvienu iškvėpimu per burną ir nosį jie iškvėpia sielą. Jauti, kaip tau prieš akis vysta ir dūla oda, o jei tik palauktum ir kurį nors ilgėliau pastebėtum, jis išnyktų, liktų tik dantys ir keletas gležnų kaulų šakelių, balti dantys ir balti kaulai, grimziantys į karjero sienas, ir gal kurią dieną iš tų pačių akmenų kas nors pastatys namą – tavo namą, ir tu naktį gulėsi nesudėdamas bluosto, nes sienos dejuos, lubos verks ir lašės ant tavo menkos galvelės kaip iš antro dangaus, ir tu tikėsi, kad tai nieko tokio, vėjas arba lietus, ir gal taip ir bus, tačiau gal tai jie, atėniečiai, nestygs tavo sienose. Keistos mintys. Hado mintys, bet karjerai – keista vieta, žmogus čia nesijauti savimi.

Tolumoje pasigirsta riksmas. Toks, kad žemė linksta. Turbūt kažkas rimta. Jis pasikartoja, toks pat veriantis. Kažkur iš karjero gilumos. Atėniečiai, regis, plūsta nuo tos vietos tolyn, nes vietoj įprastos odos ir skarmalų sienos staiga matyti uola. Nusprendžiu pasidomėti. Žiūriu – didžiulis vyras užsimojęs vėzdu. Jam prie kojų susirietęs lyg kačiukas rauda atėnietis. Tiesą sakant, jam prie kojų du atėniečiai. Tik antrasis akivaizdžiai negyvas. Vėzdo savininko tunika nutaškyta raudonai. Ar tai Bitonas? Jo, Bitonas. Aišku, kad jis. Pirmame mūšyje su atėniečiais žuvo jo sūnus. Na, ne pačiame mūšyje. Buvo paimtas į nelaisvę ir mirtinai nukankintas. Bitonas čia ateina dažnai. Net dažniau negu mes.

– Bitonai, tu siaubingas žmogus.

Bitonas atsigręžia. Pamerkiu akį. Jis ne. Jam trūkčioja skruostai. Nors tai sunkiai įmanoma, jis atrodo prasčiau nei tas niekšelis jam prie kojų. Atėniečio veidas vieno kraujo, bet žalios akys spindi keista viltimi. Jos pritrenkiančiai žalios. Kaip driebžo. Vaiskios, ir jis jau šliaužia šalin. Dar nepasiruošęs atsisveikinti su gyvenimu.

– Mudu su Gelonu ana tenai. Truputį rankiojam Euripidą, rauki?

Bitonas neatsako. Tik suspaudžia vėzdą. Ant rankų lyg žaibas iššoka gyslos.

– Na ir šutina nuo pat ryto.

Vėl nieko. Atėnietis dar šliaužia tolyn.

– O tu smaginiesi? Ką jis padarė, kad nusipelnė tokio dėmesio?

– Aptikau juos sienoje.

– Sienoje?

– Išsirausė urvą. Šunsnukiai.
– Jie?
Bitonas paspiria lavoną prie kojų.
– Miegojo šito šūdžiaus glėby. Velnio išperos – susiviję viens apie kitą. Kaip meilužiai.
Linkteliu. Atėnietis jau atsitraukė per padorų atstumą. Šliaužte, paskui save nudriekdamas raudoną drūžę.
– Jų mažiau nei anąkart.
– Šunsnukiai.
– Jo, šunsnukiai, tai jau tikrai. Duodu šitiems atėniečiams daugių daugiausia du mėnesius. O jei Apolonas ir toliau tęs šį pasirodymą, gal ir mažiau. Ko gero, aš jų pasigiesiu, kai nebeliks. Jie kažkaip pajvairina dieną.
Bitonas įsikniaubia veidu į delnus.
– Tu ne blogiausias, Bitonai.
Atėnietis vis dar akiratyje. Juda tragiškai per lėtai. Krutin-kis, šunsnuki.
– Dioklis sako, kad turėtume traukti paskui juos į Graikiją. Galutinai užbaigti darbo. Ką manai? Aš tai visai mielai pasi-vaikščiočiau po jų Akropolį. Gal užtaikyčiau ir kokį spektaklį. Sako, jie nerealūs. Visai kitokie nei pas mus, Sicilijoje.
Bitonas nuleidžia rankas ir žengia žingsnį į šalį.
– Neblogą vėzdą įsitaisęs, matau. Heraklis tokiu paminkė Nemėjos liūtą, Bitonai. Reiškiu pagarbą dėl to vėzdo.
Atiduodu Bitonui pagarbą. Atėnietis slenka vėžlio greičiu. Pamanau, kokia prasmė? Palik jį ramybėje, bet ai, nenoriu ma-tyti, kaip miršta.
– Gal einam su manim atgal, pasisveikinsi su Gelonu? Jis bai-siai nudžiugs tave išvydęs.

Tai melas.

– Neturiu laiko.

– Jo, matau, kad esi užsiėmęs žmogus. Tai aišku. Supranti, mielai čia nevaikščiočiau vienas. Jau vakarėja, ir man skaudu tai pripažinti, bet tamsoje man ši vieta nepatinka. Išlenda žiurkės, ir aš jų bijau. Nėra ko žvengti, Bitonai. Žinau, kad juokinga, bet sakau tiesiai šviesiai. Aš jų bijau.

Bitonas nesijuokia. Jis jau drožia link atėniečio.

– Pala!

Jis sustoja ir atsisuka.

– Tu tikrai nusižiūrėjęs tą vargšą išperą?

Bitonas linkteli.

– Klausiu tikrai todėl, kad Gelonas ieško žaliaakio aktoriaus Jasono vaidmeniui. Mat Jasonas garsėjo ypač žaliomis akimis. Jei pasakojimai nemeluoja, akys buvo reikšmingas veiksnys, kuris pirmiausia ir sužavėjo Medėją.

Bitonas atrodo sutrikęs.

– Siūlau tau šitą kapšą rinktinio vyno kaip kompensaciją.

Jis vis dar sutrikęs, bet ir susidomėjęs. Po sūnaus mirties Bitonas tapo Dioniso sekėju, bet be skatiko kišenėje retai turėdavo progą jį pagarbinti.

– Man?

– Jo, mainais į atėnietį.

Jo akys išsiplečia. Atrodo, tuoj pravirks.

– Ačiū.

– Į sveikatą, Bitonai.

Jis paima vynmaišį ir puola iš jo žįsti. Gal ne visai kaip iš Afroditės spenio, bet tikrai kaip iš nimfos ar kokios žemesnės deivės. Patapšnoju jam per petį ir nueinu. Man užtenka vos

poros žingsnių prisivyti atėnietį. Šis susiriečia į kamuolį, tikėdamasis to paties. Nesulaukęs smūgių praskečia pirštus ir į mane įsminga tos žalios akys – kaip driėžo.

– Nedrebėk, atėjau ne kankinti, nors kančia tau pritiktų. Atėjau tavęs įtraukti į teatro vaidinimą!

Pirštai susiglaudžia ir jis dar tvirčiau susiriečia.

– Jomajo! Jei norėčiau tau ką padaryti, padaryčiau.

Pirštai prasiskiria ir vėl pasirodo žalios akys. Man rodos, jis kažką sako.

– Prašau, nereikia...

– Pakaks verkšlenti! Dar imsiu ir persigalvosiu. Dabar sakyk tiesiai ir nieko tau nenutiks. Ar žinai Euripidą?

Jokio atsakymo.

– Kalbėk! Ar žinai jį? Euripidą, garsų Atėnų poetą?

– Taip.

– Gal kartais moki kokių ištraukų? Ta prasme, ar paprašytas galėtum padeklamuoti? Sakyk tiesą.

Jis linkteli.

– „Medėją“? Žinai „Medėją“?

– Manau, kad taip. Aš...

– „Manau“ man netinka, seni. Svarstau, kad galėtum vaidinti Jasoną. Tai pagrindinis vaidmuo. Kalbėk tiesiai.

– Manau, atleisk, esu tikras, kad prisimenu gana nemažai, prašau.

Atkišu jam odmaišį su vandeniu mintims pravalyti. Vienu mauku ištuština pusę. Likusiu apipilu jam veidą ir nuplaunu kraują. Nėra taip blogai, kaip atrodo. Viena gili žaizda ant skruosto, kita ant kaktos. Niekas nelūžę. Nepasakyčiau, kad gražus, bet atsižvelgiant į aplinkybes tiks. Paduodu jam ranką

ir jis atsistoja. Pradedam eiti. Viskas klostosi neblogai, kol nepriartėjam prie kito atėniečio. To, kurį užmušė Bitonas. Prie jo žaliaakis vyrukas metasi ant žemės ir puola raudoti, bučiuoti kūną ir kažką jam šnibždėti.

– Pakaks, seni. Aš skubu.

Jis nekreipia į mane dėmesio, bučiuoja ir šnibžda toliau, kol vėl visas išsimala ir raudonai išsiteplioja lūpas ir veidą. Teko jį dar kartą apiprausti. Gaila vandens.

– Nagi!

Nieko. Kilsteliu vėzdą lyg ketindamas užsimoti. Tai suveikia, ir jis žaibiškai atsitraukia nuo lavono. Užsidengia rankomis gindamasis.

– Dabar stokis!

Jis ima stotis, bet stabteli, vėl parklumpa, išpeša porą sruogų geltonų plaukų nuo to, kas liko iš galvos, ir sugniaužia juos saujoje. Tada atsistoja. Imu eiti, labai lėtai, o jis seka iš paskos.

Mėnulis jau patekėjęs – sidabrinė šypsena danguje, bet dar tebėra ir saulė. Išpampusi ir raudona. Netrukus ji pasislėps už karjero sienų, paskui panirs į jūrą, o tada, be abejo, stos naktis. Įsivaizduoju, kad mano draugužis lengviau atsikvėps. Nes panašu, kad daugiausia gyvybių šiose daubose nusineša saulė.

– Į vakarą bus lengviau, ką?

Jokio atsako.

– Atsakyk man, drauguži.

– Prašau?

– Sakau, dabar, kai Apolonas retina savo spindulius, bus lengviau.

– Naktį ne ką geriau.

– Žiurkės?

– Ne, šaltis. Pasidaro žvarbu. Nuo permainos krečia drugys.

– Dėl to su anuo draugeliu ir lindėjot urve?

Jis linkteli.

– Išradinga. Aš tai gerbiu, bet akivaizdu, kad Bitonas, tas vyrukas, su kuriuo ką tik susidūrei, atėnietiško išradingumo nevirškina. Netgi bjaurisi. Ko gero, tuo jį rimtai užsiutinau. Kad užuot kepeš saulėje snaudei šešėlyje.

Atėnietis vėl pravirksta.

– Nurimk, seni. Še alyvuogę.

Ištiesiu puodelį. Alyvuogės gardžios: su aliejum, druska, česnakais ir slaptu ingredientu. Mamikės darbo. Geriausias Sirakūzuose. Jis dvejojamas keletą paima. Vis dar verkia, bet jau čiaumodamas.

– Kuo tu vardu, drauguži?

– Pachetas.

– Pachetas?

Jis linkteli.

– O aš Polifemas.

Aš tą išsigalvojau. Su tais atėniečiais niekada nežinosi. Vardą gali prakeikti ar dar ką nors.

– Polifemas kaip tas kiklopas?

– Jo, tas pats. Mamikė sakė, kad tėvukas turėjo tik vieną akį. Nelaimingas žaltys.

– A.

Einam toliau.

– Žinai, Pachetai. Jūs, atėniečiai, patys kalti. Atplaukėt čia kaip rykliai pasiruošę mus suėsti. Blogesni už persus. Jie tai barbarai, o jūs gi graikai ir užpuolėt graikus. Jo, Dioklis teisus. Jūs išgamos.

Jis tylėdamas klibinkšėiuoja toliau. Iš patamsių mus stebi daugybė akių.

– Bet mano biėiulis Gelonas vis tiek apsidžiaugs sutikęs tokį Euripido žinovą. Sako, jis pranoksta Homerą. Tuoį susipažin-sit. Su Gelonu, ne su Homeru.

Mirkteliau akį.

Su tamsa išlenda žiurkės. Iš pradžių po vieną dvi, bet netrukus jų ant žemės gyvas velnias, oras apsunksta nuo jų cypimo. Jos atrodo pamišusios. Ne kaip įprastos žiurkės: šitos šlapios, rau-donos ir žiauriai nutukusios. Šleivoja tau per kojas, bet kol ne-užmini, nieko nedaro. Vis tiek žengiu be galo atsargiai. Pachetas jų, regis, net nepastebi, bet kažkaip turi matyti, nes nė karto neužmina. Gelonas spėja, kad šiose daubose jų virš tūkstančio. Sako, gerai įsiklausius naktį jų cypimas girdėti net iš miesto.

– Tau, Pachetai, žiurkės netrukdo?

– Ne.

– Mane jos, ko gero, išvartų iš proto greičiau negu alkis ar troškulys.

Jis dirsteli į mane lyg sakydamas, kad nenutuokiu, ką kalbu.

– Nori dar vandens?

Jis linkteli ir aš paduodu odmaiši.

– Ilgiesi Atėnų?

Jis išspjauna vandenį. Užsikosi.

– Atleisk, juk aišku, kad ilgiesi. Ta prasme, kiek girdėjau, jie atima žadą. Žinai, mes, sirakūzėnai, į jus labai lygiavomės. Kad ir mūsų demokratija – argi ne nusižiūrėta nuo jūsų? Jo, žinai, mielai juos pamatyčiau. Partenoną. Gelonas sako, kad nėra nieko už jį gražesnio, net Egipte ar Persijoje.